

Asia: VN/36213/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädännön sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luvusta 1

Pyöräliitto pitää hyvän elinympäristön määrittelyyn sisällytettyjä keskeisiä ominaisuuksia perusteltuina ja kannatettavina. Terveellisyys, turvallisuus, viihtyisyys ja esteettömyys, sellaisina kuin ne on kuvattu luvussa "Nykytila ja sen arviointi", tukevat yleisten alueiden suunnittelua jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteiden sekä niiden ylläpidon näkökulmasta oikeaan suuntaan.

Erityisen myönteistä on, että esteettömyys on nostettu vahvasti esiin ja että käsitettä avataan kaikille sopivan suunnittelun lähtökohdista. Tämä vahvistaa eri kulkutapojen ja samalla ihmisten yhdenvertaista huomioon ottamista. Sama koskee kirjauksia yhdenvertaisista toimimismahdollisuuksista.

2 luku Viranomaiset

Näkemyksenne luvusta 2

Ei lausuttavaa

3 luku Suunnittelu

Näkemyksenne luvusta 3

10 §. Suunnittelun yleiset vaatimukset: Pyöräliiton näkemyksen mukaan yleisille alueille asetettavat yleiset vaatimukset — toimivuus, turvallisuus, terveellisyys, viihtyisyys, esteettömyys ja käytettävyys — muodostavat hyvän perustan jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteiden sekä niiden kunnossapidon kehittämiseksi.

Esitämme kuitenkin turvallisuutta käsittelevään kappaleeseen täydennystä, jolla korostetaan risteysjärjestelyjen merkitystä:

...tarkoituksenmukaista valaistusta. Risteysjärjestelyissä kiinnitettäisiin erityistä huomiota jalankulun ja pyöräliikenteen turvallisiin liikenneratkaisuihin. Lisäksi turvallisuudella...

Perustelu: Lisäys on tarpeellinen, koska onnettomuustilastot osoittavat, että risteysalueet ovat jalankulun ja pyöräliikenteen turvallisuuden kannalta erityisen kriittisiä. Liikenteen haavoittuvimpien osapuolten turvallisuus risteyksissä ei ole kehittynyt samassa tahdissa autoliikenteen turvallisuuden kanssa. Yli 80 prosenttia pyöräliikenteen kuolemaan tai loukkaantumiseen johtaneista onnettomuuksista tapahtuu risteysalueilla. Jalankulkijoiden loukkaantumista puolestaan 60 prosenttia ja kuolemaan johtaneista onnettomuuksista 20 prosenttia tapahtuu suojatiellä.

10 § 3 momentin 1 kohta: yleisen alueen kunnossapidettävyys Laadukas talvikunnossapito edellyttää, että jalankulun ja pyöräliikenteen väylille varataan jo suunnitteluvaiheessa riittävät lumitilat. Ympärivuotisen käytettävyyden kannalta on olennaista suunnitella infrastruktuuria niin, että se toimii myös talvella. Ensisijaisesti tulisi pyrkiä ratkaisuihin, joissa lunta ei tarvitse kuljettaa pois, vaan lumi voidaan aurauksen tai harjauksen jälkeen sijoittaa väylän viereen esimerkiksi viherkaistalle. Tämän vuoksi ehdotamme tekstiin seuraavaa täydennystä:

...yleisen alueen toimivuutta, turvallisuutta, terveellisyttä ja viihtyisyyttä. Jalkakäytävien ja pyöräteiden osalta ensisijainen vaihtoehto on suunnitella riittävä lumitila väylien reuna-alueille tai viherkaistalle. Harkitut, laadukkaat ratkaisut ja materiaalit...

3 momentin 5 kohta: liikkumisen kestävyden huomioon ottaminen

Ehdotamme, että tekstiä täydennetään lisäämällä siihen sähköavusteiset polkupyörät seuraavasti:

...sähköautojen ja sähköavusteisten polkupyörien latauspisteiden...

Perustelu: Sähköavusteisten polkupyörien määrä kasvaa Suomessa nopeasti, kuten muuallakin Euroopassa. Yhä suuremmissa osassa uusista sähköpyöristä akku on integroitu pyörän runkoon, mikä lisää tarvetta toimiville latausmahdollisuuksille. Kysymys on myös eri kulkutapojen tasapuolisesta kohtelusta sekä kestävästä liikkumisesta edistämiseksi. Sähköavusteisilla polkupyörillä on merkittävä potentiaali korvata lyhyitä ja myös hieman pidempiä, noin 5–15 kilometrin pituisia automatkoja. Tätä potentiaalia on Suomessa toistaiseksi hyödynnetty vasta rajallisesti.

4 luku Rakentaminen

Näkemyksenne luvusta 4

Tulisiko katu- ja viheralueiden rakentamiselle asettaa määräaika, esimerkiksi 10 tai 15 vuotta yleisen alueen suunnitelman voimaan tulemisesta? Mitä vaikutuksia, etuja tai haittaa tällä olisi eri osapuolille? Eesitysluonnoksessa ei ole asetettu tällaista määräaika.

En osaa sanoa

5 luku Yleisen alueen käyttöön luovuttaminen ja lakkaaminen

Näkemyksenne luvusta 5

Ei lausuttavaa

6 luku Kunnossapito

Näkemyksenne luvusta 6

30 §. Kunnan yleisen alueen kunnossapidon velvoitteet:

Pyöräliitto pitää erittäin kannatettavana seuraavaa kirjausta:

Lisäksi talvikunnossapitotoimien olisi edistettävä joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn toimintaedellytyksiä ja sujuvia matkaketjuja.

36 §. Kunnossapitosuunnitelman laatiminen:

Pyöräliitto pitää tärkeänä uudistuksena sitä, että kunnille säädettäisiin velvollisuus laatia yleisten alueiden kunnossapitosuunnitelma. Erityisen olennaista on, että suunnitelmaan sisältyisivät periaatteet katujen auraamisesta ja liukkauden torjunnasta.

Kunnossapitolain toimivuusarvioinnissa on tunnistettu selvästi tarve nostaa katujen talvikunnossapidon tasoa nykyisestä ”tydyttävästä” tasosta. Tason parantamisen on arvioitu tukevan koko väestön arjen liikkumista.

Talvikunnossapidolla on tutkimusten mukaan suuri merkitys ympärivuotisen arkiliikunnan toteutumiselle, kuten hallituksen esityksen luvussa 2.4.2. ”Nykytila ja sen arviointi” kuvataan. Luonnoksessa mainittujen tutkimusten lisäksi sama havainto näkyy monien kaupunkien asukkailleen tekemissä kyselyissä. Esimerkiksi Helsingin pyöräilybarometrin 2024 mukaan 44 prosenttia vastaajista pyöräilisi enemmän, jos pyöräilyliikenne talvihoito olisi nykyistä laadukkaampaa.

Puuttellinen tai heikkotasoinen talvikunnossapito vähentää arjen fyysistä aktiivisuutta ja heikentää siten kansanterveyttä. Talvikunnossapidon parantamisella olisi merkittäviä myönteisiä vaikutuksia väestön terveyteen ja sitä kautta myös julkiseen talouteen. Lisäksi jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteiden parempi talvihoito ehkäisee onnettomuuksia ja vähentää niistä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnossapitosuunnitelman laatiminen ja sen järjestelmällinen toteuttaminen voivat alkuvaiheessa lisätä kunnossapidon kustannuksia kunnissa, joissa talvihoidon taso on ollut korkeintaan tyydyttävä. Nämä kustannukset on kuitenkin perusteltua nähdä investointina, joka maksaa itsensä takaisin parantuneena liikenneturvallisuutena, vähentyneinä onnettomuuksina ja lisääntyneenä arkiliikuntana. Laadukas talvikunnossapito ei myöskään ole yksinomaan resurssikysymys. Hyödyntämällä toimiviksi todettuja malleja, kuten Oulun seudun reittikohtaista urakointia sekä kuntien ja valtion eli elinkeinokeskuksen yhteistä kilpailutusta ja sopimusmallia, voidaan saavuttaa hyvää laatua kustannustehokkaasti. Tätä korostettiin myös kunnossapitolain toimivuusarvioinnissa vuonna 2023.

Pykälän 2 momentti: kunnan yleisten alueiden kunnossapitoluokat, kunnossapitoluokkien laatuvaatimukset jne.

Kunnossapitoluokat ja niihin liittyvät yleisellä tasolla määritellyt laatuvaatimukset ja toimenpiderajat ovat olennainen osa kunnossapitosuunnitelmaa. Pyöräilyn ja jalankulun keskeiset väylät ja alueet eivät kuitenkaan useinkaan noudata samaa logiikkaa kuin pääkatuverkko, eivätkä kunnossapidon prioriteetit siksi voi perustua vain autoliikenteen hierarkiaan. Tämän vuoksi ehdotamme tekstiin täydennystä, jossa huomioidaan pyöräilyn ja jalankulun pääreitit:

... luokkaan 1 voisivat kuulua pääkadut, pyöräliikenteen osalta pyöräilyn pääreitit sekä jalankulun osalta tärkeimmät reitit ja alueet. Kunnossapitoluokkien laatuvaatimuksissa...

7 luku Tekniset verkot

Näkemyksenne luvusta 7

-

Esitysluonnoksen luvussa 7 ehdotetaan säädettäväksi uusi lupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseen kunnan yleiselle alueelle. Tulisiko siirtyä uuteen lupamenettelyyn vai tulisiko teknisten verkkojen sijoittamisesta pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

En osaa sanoa

8 luku Työ kadulla ja muulla yleisellä alueella

Näkemyksenne luvusta 8

49 §. Ilmoitus kunnan yleisellä alueella tehtävästä työstä. Pykälän 1 momentti: Tilapäisistä liikennejärjestelyistä olisi laadittava selkeä suunnitelma, jossa huomioidaan kaikki liikennemuodot ja esteettömyys. Suunnitelmasta tulisi käydä ilmi, miten jalankulku, pyöräliikenne, autoliikenne ja joukkoliikenne järjestetään työn aikana ja eri työvaiheissa esteettömästi, turvallisesti ja sujuvasti. Tarvittaessa suunnitelmaan tulisi sisällyttää myös kiertotiet, väylien kavennukset, suojaukset ja valaistus.

Pyöräliiton kommentti: Pidämme edellä kuvattua muotoilua erittäin tarpeellisena ja kannatettavana. Jalankulun ja pyöräliikenteen kohdalla korvaavan yhteyden tai kiertotien esittäminen ei ole poikkeuksellinen lisätarve, vaan usein käytännössä välttämätön osa toimivia ja turvallisia työnaikaisia järjestelyjä.

Esitysluonnoksen luvussa 8 ehdotetaan säädettäväksi nykyisen ilmoitusmenettelyn rinnalle uusi lupamenettely kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi kunnalle oikeus laatia yleisiä alueita koskevat käyttömääräykset, oikeus siirtää työn aloitusajankohtaa ja oikeus kieltää työ. Mitä ajatuksia ehdotus herättää? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

-

9 luku Hulevedet

Näkemyksenne luvusta 9

-

10 luku Maksut

Näkemyksenne luvusta 10

-

11 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Näkemyksenne luvusta 11

-

12 luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luvusta 12

-

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luvusta 13

-

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntarakentamislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on täydennystarpeita.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

Pääosin onnistuneena

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

-

C. Mihin itse näette yhdyskuntarakentamislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

-

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

Pyöräliitto pitää erittäin myönteisenä, että esteettömyys kulkee luonnoksessa läpileikkaavana periaatteena ja että käsite avataan jo esityksen alkuosassa Kaikille sopivan suunnittelun näkökulmasta. Design for All- ja Universal Design -ajattelun vahvistaminen tukee eri kulkutapojen tasapuolista kohtelua ja edistää ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää rakennettua ympäristöä.

Pyöräliiton lausunnossaan käyttämät tärkeimmät lähteet:

Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain (669/1978) toimivuusarviointi (Ympäristöministeriö 2023) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/f205c485-54c3-4393-910d-1c83d69af6e4>

Tieliikenneonnettomuudet tietokanta (Tilastokeskus)
https://tieliikenneonnettomuudet.stat.fi/tieliikenneonnettomuudet_fi.html

Kunnossapito kuntoon - Pyöräväylien ympärivuotisen käytön turvallisuuden edistäminen suomalaisissa kaupungeissa (Pyöräilykuntien verkosto ja Traficom 2024)
<https://www.poljin.fi/uutiset/2024/02/01/kunnossapito-kuntoon>

Rättyä Hemmo
Pyöräliitto ry